

BRYT TYSTNADEN!

METODMATERIAL TILL
FILMEN 'WALLSTRÖMS
RESOLUTION' →

© KVINNA TILL KVINNA
2011

Inledning

Våldtäkter förekommer mer eller mindre systematiskt i alla krig och väpnade konflikter. Tystnaden om det sexuella våldet har länge dolt lidandet och låtit förövarna gå fria. Margot Wallström är FN:s särskilda sändebud mot sexuellt våld i krig. Dokumentärfilmaren Marika Griehsel har med filmstöd från Kvinna till Kvinna följt hennes arbete, vilket resulterade i filmen Wallströms resolution som hade premiär 2011. Det här metodmaterialet har Kvinna till Kvinna utformat för att underlätta konstruktiva diskussioner kring filmen. Det vänder sig särskilt till dig som anordnar visningar av Wallströms resolution för större eller mindre grupper.

Hur materialet kan användas

I filmen finns tre centrala teman. Varje tema beskrivs kortfattat nedan och åtföljs av ett antal diskussionsfrågor. Utforma upplägg för din visning utifrån vilka som deltar, hur förkunskaperna i gruppen ser ut och vad avsikten är. Det kan exempelvis handla om att sprida kunskap, väcka engagemang eller att komma fram till nya strategier i ett arbete som gruppen redan bedriver.

Inför filmvisningen: Välj ut de frågor som passar för gruppen. Komplettera och/eller ersätt med egna vid behov. Uppskatta hur mycket tid som behövs till varje moment och se till att tillräckligt med tid finns till förfogande. Se till att det finns en person som håller koll på tiden och någon som för anteckningar, särskilt om tanken är att filmvisningen ska leda till vidare aktiviteter. Inled med att presentera er för varandra, gå igenom vad ni ska göra och varför.

Efteråt: Börja med att fånga upp spontana reflektioner kring filmen. Fördela ordet så att alla som vill hinner ge en kommentar. En större grupp kan delas in i tre mindre, som diskuterar var sitt tema och presenterar sina slutsatser för varandra. Ett annat

alternativ är att deltagarna går igenom alla teman två och två och sedan för en öppen diskussion i hela gruppen. Sammanfatta vad som kommit fram och bestäm nästa steg om det är aktuellt.

På sidan 7 finns länkar till mer information och möjligheter att agera.

TEMA 1:

ATT BRYTA TYSTNAOEN

Denis Mukwege, gynekolog vid Panzisyjukhuset i Demokratiska Republiken Kongo, beskriver våldtäkter som ett massförstörelsevapen. Han är trött på att få höra att våldtäkterna är ett afrikanskt problem. Den tystnad som omgett sexuellt våld genom tiderna och i konflikter världen över är ett universellt fenomen. I Wallströms resolution berättar kvinnor på Balkan, i DR Kongo och Sverige om hur svårt det kan vara att bryta tystnaden.

Offer för våldtäkter riskerar att exploateras ytterligare när de vittnar i rättsprocesser mot förövare. Krigsförbrytartribunaler erbjuder ofta skydd och stöd under en rättegång, men efteråt står kvinnorna ensamma inför mötet med ett samhälle som stigmatiserar och skuldbelägger. Många hotas och trakasseras efter att ha vittnat och det kan vara svårt att återvända hem.

”Man mår egentligen bättre om man stoppar ner och glömmer. Om det gör någon nytta att berätta, då gör man det, inte annars.”

— Katja Orback

”Världssamfundet måste få höra sanningen så att det som händer här upphör.”

— Denis Mukwege

Att diskutera

Varför har sexuellt våld varit så dolt och tabubelagt i alla väpnade konflikter?

Är att tiga att samtycka,
som Denis Mukwege säger i filmen?

I vilkas intresse ligger det att tystnaden består?

Finns det paralleller till andra former av våld mot kvinnor?

Hur kan samhällets stöd till vittnen förbättras?

Har det någon betydelse vem som bryter tystnaden?

Lista argument för och emot tystnaden om sexuellt våld.

Diskutera!

TEMA 2:

KVINNORS MAKTT

Den våldskultur som finns bland soldater och rebeller sprider sig ofta till civilbefolkningen i konfliktdrabbade områden. Hela samhällsstrukturer krossas när våldet blir vardag. Konflikter löses med våld i högre grad än tidigare och det sexuella våldet mot kvinnor ökar även bland civila. När vapnen tystnat lever kvinnor under fortsatt hot om våld, vilket kan hindra dem från att ta sig till marknader, vattenkällor och skolor och även från att vara aktiva politiskt i samhället. Ofta har personer med makt i samhället, till exempel rebelledare och högre militärer, medverkat till att våldtäkter används som vapen i kriget. De skyddar förövarna vilket gör det svårt att få fram bevis och fällande domar. Straffriheten är en bidragande orsak till att övergreppen fortsätter.

Efter mer än 15 år har knappt någon förövare ställts till svars för övergreppen i de ökända våldtäktslägren på Balkan. Det sexuella våldet under andra världskriget har omgetts av kompakt tystnad. I Liberia är sexuellt våld fortfarande det allra mest rapporterade brottet, åtta år efter kriget.

”Det är vi som har fött soldaterna. Gamla kvinnor våldtas av småpojkar. Kämpa för oss. Ni är kvinnor precis som vi.

Om FN bestämmer sig kan fienden försvinna idag. Gör allt i din makt för att få bort fienden som gömmer sig i skogen för vi lider! Vi gråter, min dotter!”

— Kvinna i DR Kongo i möte med Margot Wallström

”Om det här görs mot kvinnor och flickor, kan vi någonsin prata om att skapa utveckling eller bygga att bygga fred?”

— Margot Wallström

Att diskutera

Varför fortsätter övergreppen när vapnen tystnat?
Vilken bild ger filmen av mäns respektive kvinnors tillgång till makt?

Vilka möjligheter har kvinnor att påverka sin situation;
i DR Kongo, på Balkan, i Sverige?

Vilken betydelse har det att förövare ställs inför rätta och avkrävs ansvar?

Lista faktorer som utgör hinder för att ställa förövare inför rätta.

Diskutera!

Lista framgångsfaktorer. Diskutera!

TEMA 3:

VERKTYG FÖR FÖRÄNDRING

Det sexuella våldet är både ett uttryck för och en orsak till att kvinnor inte är med och tar beslut i samhället. För att förändra situationen för kvinnor i väpnade konflikter krävs att kvinnor inte bara ses som offer utan räknas som aktörer och kan medverka på lika villkor som män vid konflikthantering och byggande av fred.

Efter påtryckningar från kvinnorörelsen världen över antog FN:s säkerhetsråd år 2000 resolution 1325, vilket innebar en normförskjutning. Resolution 1325 beskriver kvinnors situation i väpnade konflikter och att kvinnor i allt högre utsträckning blivit måltavlor – ett effektivt och billigt sätt att sabotera fredsprocesser.

Resolution 1325 kräver att kvinnor deltar fullt ut och på lika villkor som män inom freds- och säkerhetspolitik. Till skillnad från andra resolutioner är det i 1325 oklart hur åtagandena ska efterlevas. Därför har fler resolutioner – 1820, 1888 och 1889 – tillkommit med mätbara mål, krav på uppföljning och rollfördelning för arbetet samt med stort fokus på sexuellt våld. Ändå klassades inte våldtäkter som krigsbrott förrän den 16 december 2010 när Margot Wallström fick resolution 1960 antagen av FN:s säkerhetsråd.

**”Det är inte sexuellt, det är inte kulturellt,
det är kriminellt...Våldtäkt ska inte längre leda till maktens
korridorer utan till en fängelsecell.”**
— Margot Wallström

**”FN behöver ändra strategi. Vi får inte acceptera
att förlora kriget mot sexuell terrorism. Det får vi inte.”**
— Denis Mukwege

Att diskutera

Varför tog det så lång tid innan våldtäkter i
krigföring klassades som ett krigsbrott?
Vad har FN:s resolutioner och reformer bidragit till?
Finns det risker med att fokusera stort på
just det sexuella våldet?

Fundera över vilka verktyg för påverkan FN, regeringar, det civila
samhället samt enskilda män och kvinnor har. Diskutera!

Kvinna till Kvinna

Kvinna till Kvinna bildades som en reaktion på rapporter om massvåldtäkter i Bosnien-Hercegovina i början av 1990-talet och är en del av den internationella kvinnorörelse som bidragit till att frågan finns på den internationella säkerhetspolitiska agendan. I dag samarbetar Kvinna till Kvinna med fler än hundra kvinnoorganisationer i fem konflikthärjade regioner i världen. Kvinna till Kvinna stärker kvinnor i krig och konflikter för att kvinnors makt och inflytande ska öka.

Hör gärna av dig med frågor eller synpunkter och berätta om hur du använt filmen och metodmaterialet → info@kvinna-till-kvinna.se

Länkar för fördjupning och aktion

Stöd Kvinna till Kvinnas arbete med att stärka kvinnor i krig och konflikter → kvinna-till-kvinna.se / Följ utvecklingen på området kvinnor, fred och säkerhet → ikff.se / Säkerställ kvinnors inflytande i fredsprocesser → operation1325.se / Delta i global kampanj mot våldtäkter → stoprapenow.org / Följ bygget av City of Joy i DR Kongo → drc.vday.org / Använd konsumentmakt mot "konfliktmineralerna" → raisehopeforcongo.org / Lär dig och lär ut kvinnors rättigheter → myhumanrights.se

Kvinna till Kvinna stärker
kvinnor i krig och konflikter
för att kvinnors makt och
inflytande ska öka.

Bli Kvinna till Kvinna-vän och
bidra till vårt viktiga arbete!
www.kvinnatillkvinna.se

Kvinna till Kvinna